

A graphic consisting of several colored circles of varying sizes and colors (yellow, light blue, green, orange, red) arranged in a cluster to the left of the text.

Lydfarge

REGELBOKA

MAAIKE VISSER

INFOVEST *forlag*

Lange vokaler

Vokalen blir som regel lang når den blir fulgt av én eller ingen konsonant.

Eksempel:

far

te

is

bok

hus

lys

dør

bær

år

Korte vokaler

Vokalen blir som regel kort når den blir fulgt av to eller flere konsonanter.

Eksempel:

mann

egg

India

Kopp

sykkel

gutt

grønn

æsj

åtte

norsk

falsk

Unntak

fra regelen om lange vokaler

Vokalen er kort

- i flere korte ord
- i noen forstavelser

an

at

bør

den

et

for

han

hen

hos

hun

hvis

igjen

kan

kun

man

men

nok

når

skal

spør

til

tør

vel

vil

an-(gripe)

for-(telle)

hen-(syn)

gjen-(ta)

mis-(forstå)

van-(tro)

Unntak

fra regelen om lange vokaler

Vokalen i ord som slutter på **m**,
blir som oftest kort.

Eksempel:

kam

kom

Noen unntak:

lim/limet

rim/rimet

Det er aldri dobbel **m** i slutten av et ord.

Unntak

fra regelen om korte vokaler

Vokalen blir som regel lang når den blir fulgt av konsonantene **-rd**, **-rl** og **-rn**.

Eksempel:

fjord

gard

dårlig

karl

barn

korn

Unntak

fra regelen om korte vokaler

Vokalen forblir lang etter bøying

- roten av verb som ender på **-l**, **-n**, **-r** og **-s**
- adjektiv foran intetkjønnsord

Eksempel:

tvile - tvilte - tvilt

mene - mente - ment

svare - svarte - svart

lese - lest - lest

Eksempel:

fin - fint

pen - pent

Unntak:

adjektiv som ender på **-d** og **-t**

godt

hvitt

Trykklett e

Vokalen e er trykklett

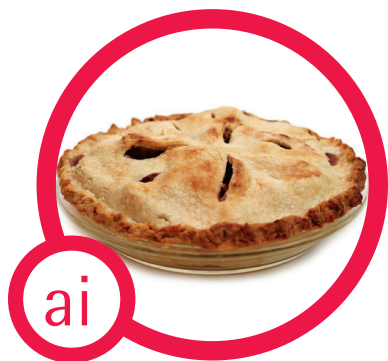
- i alle endringene
- i forstavelse be-
- når e-en binder sammen ord

Eksempel:

- lese
- mannen
- damene
- vanskelig
- begynne
- juletre

Et ord har aldri bare en trykklett vokal.
Det skal alltid være en annen vokal i tillegg.

Diftonger

ai

pai

au

tau

ei

nei

øy

øy

Ikke lydrett

Vi sier **æi**.
Vi skriver **eg**.

Eksempel:

jeg
meg
deg
seg
tegne
regne

Ikke lydrett

Vi sier æ.

Vi skriver e.

Dette gjør vi

- foran **r** + konsonant
- noen ganger foran **r**

Eksempel:

perle

stjerne

er

der

her

hver

Ikke lydrett

Vi sier i.
Vi skriver e.

de

Ikke lydrett

Vi sier **o**.

Vi skriver **u**.

Dette gjør vi

- foran **-ng, -nk, -ff, -k+** og **-m** + konsonant

Eksempel:

ung

munk

skuff

bukser

nummer

Noen unntak:

puffe

sum

stum

Ikke lydrett

Vi sier å.

Vi skriver o.

Dette gjør vi

- foran **-g** og **-v**

Eksempel:

tog

sove

Noen unntak:

skog

hovedstad

Kj-lyden

Vi sier **kj**.

Vi skriver **kj, k, tj**.

- De fleste ordene skrives med **kj**.
- Foran **-i** og **-y** blir **j** borte. Denne lyden skrives med **k**.
- I noen få ord skrives lyden med **tj**.

Eksempel:

kjole

kirke

kylling

tjue

I-en og y-en gikk sammen til byen,
der møtte de j-en, men ville ikke se'n.

Sj-lyden

Vi sier **sj**.

Vi skriver **skj, sk, sj, sh, g, rs**.

- De fleste ordene skrives med **skj**.
- Sj foran **-i, -y, og -øy** skrives **sk**.
- Noen ganger skrives lyden med **sj** eller **rs**.
- I fremmedord skriver vi **sh** eller **g**.

Eksempel:

skjerf

ski

sky

skeiv

skøyter

sjåfør

norsk

shilling

giro

J-lyden

Vi sier **j**.

Vi skriver **g**.

Dette gjør vi

- foran **-i**, **-y** og **-ei**

Eksempel:

gifte

gynge

geit

I og y er så kry,
de vil ingen j foran seg se.

Ng-, gn-,nk-lyder

Ikke lydrett

gardin

perle

garn

kart

Stumme konsonanter

Konsonanten **d** uttales ikke

- i ord som ender på **-rd, -nd, -ld og -d**

Eksempel:

jord

kveld

rund

glad

Konsonanten **g** uttales ikke

- i ord som starter med **gj-**
- i ord som ender på **-ig**
- i ordene **og, også, morgen, selge, følge, fugl**

Eksempel:

gjøre

hyggelig

Stumme konsonanter

Konsonanten **h** uttales ikke

- i ord som starter med **hj-** og **hv-**

Eksempel:

hjerte

hva

hvem

hvor

Konsonanten **l** uttales ikke

- i ord som starter med **lj-**

Eksempel:

ljå

Stumme konsonanter

Konsonanten **t** uttales ikke

- i den bestemte artikkelen **-et** i intetkjønn
- i ordet **det**

Eksempel:

fjellet	huset
vannet	det

Konsonanten **v** uttales ikke

- i noen ord med **-lv** kombinasjon

Eksempel:

tolv
halve

Noen unntak:

elv
skjelve

Lesestavelser

Ord skal deles i lesestavelse ved hjelp av lesestrek.

Hver lesestavelse har én vokal.

Lesestrek settes

- foran enkelt konsonant
- mellom to like konsonanter
- mellom to ulike konsonanter
- mellom to vokallyder
- foran eller etter konsonantopphopinger
- mellom konsonantopphopinger og konsonant

Eksempel:

- le/se
- klos/ser
- lu/e
- vei/en
- far/ge
- sta/sjon
- gang/en
- meng/de
- fjell-tur

Diftongene holder alltid sammen.

Sammensatte ord deles mellom ordene.